

بیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان

تب مالت:

تب مالت یا بروسلوز یکی از بیماری های عفونی قابل انتقال بین انسان و حیوان بوده که از طریق حیوانات آلوده (گاو، گوسفند، بز، شتر، خوک و گاو میش) به انسان منتقل می شود .

عامل بیماری:

میکروبی است به نام بروسلا که بواسطه جوشاندن یاپاستوریزاسیون شیر و فرآورده های آن از بین می رود .

دوره کمون:

معمولا بین یک تا سه هفته است، اما گاهی به چند ماه نیز می رسد .

علائم بیماری:

علائم شایع آن تب و لرز، خستگی، تعریق، سردرد، درد مفاصل و کمر، بی اشتهاپی، کاهش، وزن، یبوست، گلودرد و سرفه خشک می باشد .

*** مهم ترین علامت بیماری در دام ها سقط جنین و زایش دام نارس می باشد .**

راه های انتقال:

مهم ترین راه انتقال مصرف شیر خام آلوده، فرآورده های لبنی تهیه شده از شیر خام یا شیری که به خوبی جوشیده نشده مخصوصا پنیر محلی، خامه، سرشیر، بستنی و

پیشگیری:

- جوشاندن شیر به مدت ۵ تا ۱۰ دقیقه
- استفاده از شیر و فرآورده های لبنی پاستوریزه
- استفاده از وسایل حفاظتی مانند دستکش، عینک، چکمه و لباس غیر قابل نفوذ در موقع تماس با حیوانات
- مهم ترین راه پیشگیری از تب مالت در حیوانات شناسایی و جدا کردن حیوانات آلوده است.

بیماری سالک:

بیماری سالک یا لیشمانیوز پوستی از مهمترین بیماری های پوستی مشترک یا قابل انتقال از حیوان به انسان است. در این بیماری زخم هایی بر روی نقاط مختلف بدن (بخصوص صورت، دست و پا) ایجاد می شود که علاوه بر نیاز به درمان طولانی مدت - در بعضی موارد حدود یک سال - از عوارض آن به جا ماندن یک جوشگاه دایمی و فرورفته پس از بهبودی میباشد، که وجود این جوشگاه در ناحیه صورت بخصوص در دختر خانم ها به زیبایی فرد لطمه می زند.

ناقل بیماری:

ناقل سالک، پشه ریزی بنام پشه خاکی (فلبوتوموس) می باشد که از طریق گزش و خونخواری انگل بیماری را انتقال می دهد

مشخصات و عادات رفتاری پشه خاکی:

- پشه خاکی به رنگ زرد کم رنگ (خاکی رنگ) و خیلی ریز به اندازه ۲-۳ میلی متر می باشد و موقع استراحت بال های خود را به صورت عدد ۷ نگه می دارد.
- جهشی پرواز می کند و پشه خاکی در تمام طول سال فعال بوده ولی بیشترین فعالیت آن از اردیبهشت تا شهریور ماه می باشد
- پشه خاکی هنگام غروب آفتاب از پناهگاه خود بیرون آمده و شروع به گزش و خونخواری می نماید و فعالیت آن تا صبح ادامه دارد اما بیشترین فعالیت آن در نیمه اول شب (هنگام غروب آفتاب) می باشد.
- پشه خاکی، موقع روز در پناهگاه های تاریک، گرم و نسبتاً مرطوب مانند زیر زمین منازل و شکاف های عمقی دیوارها، داخل درز های سقفی چوبی، پشت کمد ها، قاب عکس ها و سایر اشیا ثابت در خانه و بیرون از منزل، اصطبل ها، اطراف توده های زباله، کود های حیوانی و سایر انباشت های پس مانده های منازل، اماکن متروکه، لانه جوندگان و غار ها استراحت می کنند.
- پشه خاکی معمولاً قسمت هایی از بدن که بدون پوشش هستند را مورد گزش قرار می دهد و در نتیجه بیشترین زخم هایی که ایجاد می شود در نقاط باز بدن (دست، پا و صورت) می باشد.

مخزن بیماری:

مخزن بیماری بعضی جوندگان وحشی و انواع سگ سانان و می باشند که موش صحرایی و سگ از مهم ترین مخازن سالک به شمار می روند.

چگونه به بیماری مبتلا می شویم:

پشه خاکی هنگام غروب آفتاب برای تغذیه وارد محیط شده و ضمن گزش و خونخواری از مخزن آلوده مثل (موش، سگ و یا انسان بیمار) تعدادی انگل لیثمانیا را وارد بدن خود می نماید. انگل لیثمانیا در بدن پشه خاکی در طی ۴ تا ۱۸ روز تکثیر و تغییر شکل یافته و پشه خاکی تبدیل به پشه خاکی آلوده شده و چنانچه، انسان در معرض گزش پشه خاکی آلوده قرار گیرد، عامل بیماری به انسان سالم منتقل خواهد شد.

هنگامی که پشه خاکی آلوده یک فرد را مورد گزش قرار می دهد زمانی حدود چند هفته تا چند ماه و گاهی یک تا دو سال طول می کشد و به همین دلیل است که اکثر گزش های پشه خاکی در بهار و تابستان اتفاق می افتد ولی ما زخم های بیماری سالک را در اواخر تابستان و پاییز و گاهی زمستان شاهد هستیم که به این مدت دوره نهفتگی بیماری گویند.

علائم و نشانه های بیماری سالک:

بعد از دوره نهفتگی، زخم ابتدا به صورت یک برجستگی کوچک و قرمز رنگی در محل گزش پشه ظاهر می شود که معمولاً بدون درد است و در اثر فشار محو نمی شود و ممکن است کمی خارش داشته باشد.

پس از گذشت چند هفته تا چند ماه ضایعه بتدریج بزرگتر شده و بصورت یک زخم در می آید.

در پاره ای مواقع ممکن است زخم ها دچار عفونت ثانویه میکروبی و قارچی شده و موجب وخامت بیماری گردد که علت آن می تواند دیر مراجعه کردن بیمار جهت درمان و یا درمان های خود سرانه باشد.

راههای پیشگیری از بیماری سالک:

عوامل محیطی

- جمع آوری و دفن بهداشتی مستمر زباله از محیط زندگی
- جمع آوری و دفن فضولات و کود های حیوانی از محل زندگی انسان و دام
- بهسازی و ترمیم شکاف ها و درز های دیوار ها در مناطق مسکونی انسان و دام
- تخریب و تسطیح اماکن مخروبه
- جلوگیری از انباشتن نخاله های ساختمانی در هنگام ساختمان سازی و جمع آوری سریع آن ها
- بهسازی (آسفالت یا ...) کوچه ها و خیابان های خاکی

عوامل مربوط به ناقل:

- استفاده از پشه بند با سوراخ های ریز یا استفاده از پشه بند آغشته به سم همزمان با غروب آفتاب
- استفاده از پماد های دور کننده حشرات به هنگام کار و خواب
- دوری از محل زندگی پشه خاکی و مناطق آلوده به سالک به ویژه هنگام غروب آفتاب به بعد
- استفاده از وسایل خنک کننده مانند کولر و پنکه
- استفاده از لباس های پوشیده در هنگام شب
- نصب توری فلزی با منافذ ریز به درب و پنجره ها

عوامل مربوط به مخزن:

- مبارزه با جوندگان از جمله موش های صحرایی از طریق جوندگی کشی
- اتلاف و معدوم کردن سگ های ولگرد
- درمان سریع و صحیح بیماران
- پوشاندن زخم های بیماران با گاز استریل به منظور پیشگیری از انتقال بیماری

هاری:

بیماری عفونی حاد (آنسفالیت) و کشنده ویروسی است. این بیماری مخصوص گوشت خواران اهلی و وحشی بوده ، انسان و سایر حیوانات خونگرم پستاندار، بطور تصادفی و اغلب از طریق حیوان گزیدگی به آن مبتلا می شوند .

اصلی ترین راه سرایت بیماری گازگرفتن به وسیله حیوان هار است . البته از طریق کشیده شدن پنجه آغشته به بزاق حاوی ویروس نیز منتقل می شود . دوره کمون معمولاً ۱۵ روز تا ۳ ماه و بطور متوسط ۱ تا ۲ ماه طول می کشد.

اهمیت بیماری هاری :

- ۱) میزان کشندگی بالا (۱۰۰ درصد) بطوریکه پس از ظهور علائم بالینی چه در انسان و چه در حیوان درمان پذیر نبوده و بیمار محکوم به مرگ خواهد بود .
- ۲) افزایش روند موارد حیوان گزیدگی انسانی .
- ۳) تلفات و خسارات اقتصادی که بیماری در دام ها ایجاد می کند .

اقدامات پیشگیری در مواقع لزوم:

- شستشو و ضد عفونی کردن زخم با استفاده از آب و صابون
- واکسیناسیون بر علیه ویروس هاری

کیست هیداتیک:

کیست هیداتیک یکی از بیماریهای مشترک بین انسان و دام است که از شیوع نسبتاً گسترده ای در دنیا برخوردار میباشد. کیست هیداتیک مرحله لاروی کرم ایکی نوکوکوس گرانولوزوس می باشد. کرم بالغ در روده سگ و سگ سانان استقرار دارد و انسان و دامها (گوسفند، بز و شتر و خوک) با خوردن سبزیجات و مواد غذایی آلوده به تخم انگل که با مدفوع سگ دفع گردیده به کیست هیداتیک مبتلا می شوند.

وضعیت کیست هیداتیک (اکنوکوکوس) در ایران:

اطلاعات موجود نشان دهنده وقوع کیست هیداتیک در سرتاسر ایران است. اما میزان شیوع و الگوهای انتشار عفونت در نقاط مختلف کشور متفاوت می باشد بطوریکه میزان آلودگی از منطقه شمال غربی ایران بسوی جنوب غرب کمتر مشاهده می شود.

درمان:

راه درمان کیست هیداتیک جراحی می باشد.

پیشگیری:

- ضد عفونی کامل سبزیجات
- مبارزه با سگ های ولگرد
- شست و شوی دست ها با آب و صابون بعد از تماس با حیوانات

تب خونریزی دهنده کریمه کنگو (CCHF):

تب خونریزی دهنده کریمه کنگو یکی از بیماری های ویروسی مشترک بین انسان و دام می باشد که اولین بار در سال ۱۹۴۴ با ابتلای ۲۰۰ نفر در شبه جزیره کریمه در اوکراین (اتحاد جماهیر شوروی سابق) مشاهده شد.

امروزه در اکثر کشورهای همسایه ایران مثل عراق، پاکستان، افغانستان، ترکیه، کشورهای عربی و... بیماری شایع می باشد.

راه های انتقال به انسان:

- انتقال از طریق گزش کنه آلوده
- از طریق له کردن کنه
- تماس مستقیم با لاشه گوشت، خون، ترشحات و بافت های آلوده
- تماس با ترشحات، خون و تنفس افراد مبتلا
- تنفس در تماس با دامهای آلوده

گروه های در معرض خطر:

- همه افراد جامعه احتمال ابتلا به بیماری را دارند.
- گروه های پر خطر شامل: دامداران، دامپزشکان و کارکنان دامپزشکی، قصابان و کارکنان کشتارگاه، پزشکان، پرستاران، بهیاران و کارکنان بیمارستان، رستورانها و کبابی ها

دوره کمون بیماری:

در انسان ۳ تا ۹ روز

علائم بیماری در انسان:

- تب ناگهانی، بدن درد، کوفتگی، ضعف، سردرد، درد شدید عضلات، بی اشتهاپی، درد پشت حدقه چشم، ترس از نور، تهوع، استفراغ، گلودرد، دل درد
- تغییرات خلقی مثل بیقراری و افسردگی
- علائم خونریزی از روز ۳ تا ۱ شروع میشود

پیشگیری:

- خودداری از له کردن کهنه با دست یا روی بدن دام
- خودداری از تماس بدن با ترشحات و خون دام
- خودداری از کشتار دام در محلهای غیر مجاز
- تهیه گوشت مورد نیاز از محلهای مطمئن و تحت نظارت دامپزشکی
- نگهداری گوشت تازه به مدت ۲۴ ساعت در یخچال و سپس استفاده
- روشهای حفاظت شخصی در تماس با ترشحات و خون حیوان (پوشیدت دستکش ، لباس بلند ، چکمه ، ماسک و عینک)
- اجتناب از خوردن جگر خام و نیم پخته ، نگهداری جگر ، قلب ، کلیه به مدت ۴۸ ساعت در یخچال و سپس استفاده از آن